

NOTĂ ASUPRA UNUI MORMÂNT DIN EPOCA BRONZULUI DESCOPERIT ÎN LOCALITATEA HOMORÂCIU (JUD. PRAHOVA)

Alin Frînculeasa*

Dans cette article on nous propose à valorifier une découverte de L'Âge du Bronze. En 1967 on a fouillé une tombe d'inhumation en boîte de pierre. Un cruche et un poignard en bronze constituent le mobilier de la tombe. Le mobilier et le rituel d'inhumation a permis de l'attribuer «L'horizon des tombes en boîte de pierre», L'Âge du Bronze récent.

În depozitele muzeelor cu profil arheologic se află foarte multe materiale arheologice nevalorificate publicistic. Sunt materiale ce pot contribui la precizarea imaginii de ansamblu unor arii culturale sau reprezintă „dovezi materiale” ale unor manifestări relativ puțin cunoscute într-un teritoriu dat. Județul Prahova este oarecum o „pată albă” pe harta descoperirilor epocii bronzului. Valorificarea unor materiale arheologice ce reprezintă manifestări puțin cunoscute în această zonă este un demers pe care îl considerăm necesar.

* * *

Localitatea Homorâciu (jud. Prahova) este cunoscută arheologilor încă din perioada interbelică când au fost publicate descoperiri arheologice realizate pe raza localității¹. Relativ recent aceste descoperiri au fost introduse în *Enciclopedia de Arheologie și Istorie Veche a României*, vol. II, la vocea Homorâciu². Alături de fișa de sit a punctului „Cetățuia”³, apar informații despre un alt obiectiv arheologic aflat în localitatea Homorâciu⁴, descoperirile din acesta din urmă făcând obiectul acestei note.

Descrierea sitului și a descoperirilor nefiind foarte extinsă ne permitem să o redăm mai jos. „În punctul „Hotarul cu Malul Vânăț”, pe terasa înaltă, vestică a râului Teleajen, la „Cariera cu Humă” au fost descoperite în anul 1967 morminte de înmușcați depuși în ciste de piatră, cu capac lespede. Un mormânt conținea un pumnal din bronz cu lama triunghiulară (cu nervura mediană lată), posibil înmănușat în vechime ca halebardă (judecând după poziția lui în mormânt, orientat cu vârful spre craniul defunctului) și o cană de lut castaniu, cu gât cilindric înalt, corp scund bitronconic, pe carena căruia cădea toarta în bandă, sprijinită pe o mănăușă-mosor, simetrică alteia aplicată diametral opus (în față). Apropierea câinii de formele Monteoru Ic4 și de cele aflate în complexul de la Budureasca 4, cu

---

* Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, str. Toma Caragiu nr. 10, Ploiești: alinfranculeasa@yahoo.com

¹ Petrescu-Sava, Nestor, 1940:

² Babeș, Teodorescu 1996, p. 240:

³ Babeș 1996, p. 240:

⁴ Teodorescu 1996, p. 240:

analogii la Năieni (jud. Buzău), ridică problema adoptării ceramicii locale de unele grupuri intruse în zonă, în epoca bronzului timpuriu⁵.

Lama de pumnal descoperită la Homorâciu pare să fi avut găuri de nit pentru atașarea mânerului, dar este rupt în zona acestora.

* * *

În județul Prahova morminte în cistă au fost descoperite la Homorâciu, Budureasca⁶ și Pietricica⁷. Aceste obiective au fost încadrate cronologic, în contextul mai larg al înmormântărilor în cistă de la sud de Carpați, epocii bronzului timpuriu „orizontului mormintelor în cistă”⁸ sau mai nou începutului culturii Monteoru⁹.

Inventarul mormântului de la Homorâciu este format dintr-o lamă de pumnal din bronz și un vas (pl.1/1, 2). Lama de pumnal are următoarele dimensiuni: lungime: 25.5cm; lățime maximă: 7.7cm; grosime nervură mediană: 0.41cm; nr. inventar: 64-1086. Vasul are următoarele dimensiuni:

Înălțime totală: 22.6cm; înălțime gât: 11.1cm; diametru gură: 10.8cm; diametru bază: 8cm; diametru maxim: 18.1 cm; nr. inventar: 64-18987.

Imaginea lamei de pumnal a fost publicată într-o lucrare cu un rol și conținut mai curând propagandistic, fără o circulație care să permită accesul tuturor cercetărilor interesați. Piesa va fi redată fără detalii referitoare la dimensiuni, descriere¹⁰, singura mențiune fiind descoperirea ei într-un mormânt¹¹. În bibliografia de specialitate găsim scurte referiri la această lamă de pumnal¹². Imaginea vasului nu a fost publicată. În patrimoniul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova nu am găsit alte piese care să fie descoperite în acest sit. Un mâner de cuțit ce păstrează parțial lama (pl. 2/1), ce figurează ca fiind descoperit la Homorâciu asociat câinii pare să aibă altă locație de descoperire. Asocierea lor fiind mai curând o „inadvertență” administrativă. Nu am descoperit în arhiva instituției alte documente care să lămurească situația cât mai bine. De asemenea nu am găsit documentație grafică sau foto legată de aceste descoperiri. Pisele par a fi recuperate mai curând fortuit, decât descoperite arheologic. Această situație este oarecum specifică acestor tipuri de obiective arheologice¹³.

* * *

Astfel de lame de pumnal au fost descoperite în așezări aparținând eneoliticului final în cultura Cucuteni faza B la Cucuteni¹⁴, Hănești¹⁵, Sărata

---

⁵ Teodorescu 1996, p. 240;

⁶ Teodorescu 1974, p. 12/a; Teodorescu, Peneș 1984, fig. 10/2 (vasul de la fig. 10/1-nr. inv. 64-6193, are analogii cu vasul de la Homorâciu, nu a fost descoperit la Budureasca, provine din achiziții, cf. procesului verbal nr. 26/12. 07. 1962 și a actului de vânzare nr. 44/17. 09. 1962);

⁷ Chicideanu, Constantinescu 2004;

⁸ Schuster 1997, p. 126 și urm. ;

⁹ Chicideanu-Motzoi, Olteanu 2000 (vezi și o discuție generală asupra mormintelor în cistă descoperite între Nistru și Tisa și o repertoriere a acestor obiective arheologice); Chicideanu-Motzoi, Constantinescu 2003, p. 231;

¹⁰ Teodorescu 1974, p. 13, fig. a;

¹¹ Ibidem, p. 14;

¹² Ulanici 1976, p. 54; Schuster 1997, p. 131, 142; Mareș 2002, p. 166;

¹³ Chicideanu-Motzoi, Olteanu 2002, 15;

¹⁴ Schmidh 1932, p. 60, fig. 30/1;

Monteoru¹⁶, la Ghizdaru cultura Cernavoda fază neprecizată¹⁷, cultura Coțofeni la Băile Herculane (două exemplare)¹⁸, Căzănești¹⁹, Șincal²⁰, Bocșa Montană²¹, Verbița²², Crivăț²³, Branet²⁴ cultura Glina, Odaia Turcului²⁵ aspect Odaia Turcului, în bronzul timpuriu din Transilvania în mormântul în cistă de la Sfântu Gheorghe-Orko²⁶ și în așezarea de la Let²⁷ ambele din cupru, în tell-ul de la Poduri într-un nivel de locuire bronz timpuriu²⁸. Astfel de lame de pumnale au fost descoperite și în nordul Munteniei în morminte în ciste la Malu cu Flori²⁹ și Apa Sărată³⁰. Astfel de piese au analogii cu piese descoperite în morminte tumulare în mediu tripolian târziu din nordul Mării Negre și zona nord-caucaziană³¹.

Vase asemănătoare celui de la Homorâciu au fost descoperite în morminte în cistă de înhumatie sau de incineratie la Apa Sărată³², Malu cu Flori³³. Vasul de la Homorâciu are analogii cu o cană descoperită în M1 la Apa Sărată într-un mormânt de înhumatie³⁴. Schuster evidențiază³⁵ că modul dispunerii torții și a urechiușii vasului de la Apa Sărată are analogii cu un vas descoperit în tumulul II de la Verbița³⁶. La Apa Sărată, dar și la Malu cu Flori au fost descoperite și câte un pumnal triunghiular de bronz cu nervură mediană asemănătoare celui de la Homorâciu. Atât cana de la Apa Sărată, cât și cea de la Verbița din M1 tumulul II au fost legate de olăria grupului Somogyvar-Vinkovci³⁷. Un vas asemănător, dar de dimensiuni mai mici (h: 10.3cm) a fost descoperit într-un mormânt de incineratie în cistă de piatră de la Budureasca. Un vas ce are analogii cu cel de la Homorâciu a fost descoperit într-un mormânt de înhumatie în groapă simplă la Gherăseni³⁸.

¹⁵ Mareș 2002, p. 248, pl. 54/12;

¹⁶ Mareș 2002, p. 122;

¹⁷ Berciu și colab., 1961, p. 293, fig. 1/10;

¹⁸ Roman 1976, pl. 8/24, 25;

¹⁹ Petre 1979, p. 484, fig. 2/1, 2;

²⁰ Lazăr 1995, pl. LXII/33;

²¹ Roman 1976, p. 8/28;

²² Morintz 1997, p. 221; Mareș 2002, p. 168;

²³ Berciu 1966, p. 529, fig. 1/2;

²⁴ Ulanici 1976, p. 54, fig. 18/3;

²⁵ Tudor 1982, fig. 6/19;

²⁶ Szekely 1997, 67, pl. XCIII/4;

²⁷ Szekely 1970, fig. 271; idem 1997, 67;

²⁸ Monah et alii, 2003, p. 53, 138 nr. 377, p. 242-243;

²⁹ Ibidem, p. 321, fig. 39/1 (probabil este piesa de la Apa Sărată, piesa de Malu cu Flori nu a fost recuperată);

³⁰ Ibidem, p. 142: (vezi nota de mai sus);

³¹ Chicideanu-Motzoi, Olteanu, *op. cit.* p. 27-28;

³² Schuster, *op. cit.* p. 128-129, fig. 79/1, 81/1;

³³ Schuster *op. cit.* p. 128-129, fig. 79/ 2, 145/1;

³⁴ Schuster *op. cit.* fig. 79/1;

³⁵ Schuster *op. cit.*, p. 129;

³⁶ Berciu, Roman 1984, fig. 2/3.

³⁷ Schuster *op. cit.* p. 129; Chicideanu-Motzoi, Olteanu, *op. cit.* p. 32-33;

³⁸ Constantinescu, Grigoraș 2004, p. 10, pl. 2/1;

Schuster remarca apariția acestor pumnale în cadrul așezării în cazul culturii Glina și aspectului Odaia Turcului, respectiv în contexte funerare aparținând finalului bronzului timpuriu din nordul Munteniei³⁹.

Aceste descoperiri au fost încadrate epocii bronzului timpuriu. Schuster sublinia că „mormintele cu ciste din raionul Muscel și ceramica din aceste morminte ilustrează un aspect cultural care are legături cu cultura Glina III-Schneckenberg fără însă a putea fi identificată cu aceasta”⁴⁰. Recent descoperirile de la Homorâciu au fost încadrate grupului mormintelor în cistă atribuite unei faze timpurii a culturii Monteoru⁴¹.

Asocierea vaselor cu lame de pumnal la Apa Sărată, cât și la Malul cu Flori poate plasa descoperirea de la Homorâciu pe același orizont cronologic în cadrul unor manifestări comune legate de ritul și ritualul de înmormântare.

Bibliografie:

- Berciu D., 1966, *Rezultatele primelor săpături de la Crivăț (1965)* (r. Oltenița), în „SCIV”, 17, 3, p. 529-535;
- Berciu D., Rădulescu Gh., Mihăilescu G., Ionescu M., 1961, Săpăturile de informare de la Gostinu și Ghiozdaru (r. Giurgiu, reg. București), în „Materiale”, VII, p. 291-296;
- Berciu D., Roman P., 1984, *Morminte tumulare de la Verbița* (jud. Dolj), în „Thraco-Dacica”, V, 1-2, p. 15-21;
- Chicideanu-Motzoi I., Olteanu Gh., 2000, *Un mormânt în cistă descoperit la Văleni-Dâmbovița*, în „SCIVA”, 51, 1-2, p. 3-70;
- Chicideanu-Motzoi I. Constantinescu M., 2003, *Pietricica, com. Lapoș, jud. Prahova*, în „CCA”, Campania 2002, p. 231-232;
- Constantinescu E. M., Grigoraș L., 2004, *Cercetările arheologice de la Gherăseni „Grindul Cremenea”*. Campaniile 2002-2003, în „Mousaios”, IX, p. 9-13;
- Lazăr V., 1995, *Repertoriul arheologic al județului Mureș*, Târgu Mureș;
- Mareș I., 2002, *Metalurgia aramei în neo-eneoliticul României, The metallurgy of copper in the Romanian neo-eneolithic*, Suceava;
- Monah D., Dumitroaia Gh., Monah F., Preoteasa C., Munteanu R., Nicola D., 2003, *Poduri-Dealul Ghindaru o Troie în Subcarpații Moldovei*, Piatra Neamț;
- Morintz S., 1997, *Descoperiri din epoca bronzului în r. Muscel*, în Schuster C., 1997, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței Superioare*, p. 217-222;
- Petre I. Gh., 1970, *Contribuții la cunoașterea culturii Coțofeni în nord-estul Olteniei*, în „SCIV”, 21, 3, p. 481-487;
- Petrescu-Sava Gh., Nestor I., 1940, *Două localități preistorice pe Teleajen. Cetățuia de la Homorâciu și Movila de la Gura Vitioarei*, în R. P. A. N., 2-4, p. 71-88;
- Roman P., 1976, *Cultura Coțofeni*, București;
- Rosetti D. V., Morintz S., 1997, *Cercetările arheologice de la Apa Sărată, Cetățenii din Deal și Malul cu Flori (r. Muscel)*, în Schuster C., 1997, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței Superioare*, p. 223-224;

³⁹ Schuster. op. cit., p. 143;

⁴⁰ Rosetti D. V., Morintz S., 1997, p. 224;

⁴¹ Chicideanu-Motzoi, Olteanu op. cit., p. 13-14;

Schmidt H., 1932, *Cucuteni in der Oberen Moldau, Rumänien*, Berlin-Leipzig;

Schuster C., 1997, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeşului şi Ialomiţei Superioare*, Bucureşti;

Szekely Z., 1997, *Perioada timpurie şi începutul celei mijlocii a epocii bronzului în sud-estul Transilvaniei*, Bucureşti;

Teodorescu V., 1974, *Monumente din istoria judeţului Prahova. Cele mai vechi izvoare*, p. 9-23, în „Prahova - tradiţii de luptă şi înfăptuiri socialiste”, Ploieşti;

Teodorescu V., Peneş M., 1984, *Matricea de incidenţă a siturilor de la Budureasca (Budureasca I-Budureasca 3I) jud. Prahova, oglindă a continuităţii multimilenare de viaţă, a unităţii culturale şi a densităţii paleodemografice în zonă*, în „A. M. I. A. P.”, I, p. 11-50;

Teodorescu V., 1996, în Babeş M., Teodorescu V., 1996, *Homorâciu*, în „EAIVR”, vol. II, p. 240;

Ulanici A., 1976, *Cercetări arheologice la Braneţ*, în „CA”, II, p. 33-72;

Pl. 1

Pl. 2

